

**EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME**

ČETVRTO ODJELJENJE

JANJIĆ I OSTALI protiv BOSNE I HERCEGOVINE

(Aplikacije br. 29760/06, 48249/07, 4707/08 i 17792/10)

PRESUDA

STRASBOURG

15. januar 2013. godine

Ova presuda je konačna, ali može biti predmet redakcijskih izmjena.

U slučaju Janjić i drugi protiv Bosne i Hercegovine,

Evropski sud za ljudska prava (Četvrto odjeljenje), zasijedajući kao Komitet u sastavu:

George Nicolaou, *Predsjedavajući,*

Zdravka Kalaydjieva,

Faris Vehabović, *sudije,*

and Fatoş Aracı, *zamjenik regristrara Odjela,*

Nakon vijećanja zatvorenog za javnost dana 11. decembra 2012. godine, donosi slijedeću presudu, koja je usvojena istog dana:

POSTUPAK

1. Postupak u ovom predmetu je pokrenut podnošenjem Sudu četiri aplikacije protiv Bosne i Hercegovine (br. 29760/06, 48249/07, 4707/08 i 17792/10) koje je prema članu 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljem tekstu: „Konvencija“) podnijelo 9 državljana Bosne i Hercegovine, gosp. Jovan Janjić, gosp. Nedeljko Brborović, gosp. Milenko Brborović, gđa Branislavka Brborović, gđa Vojka Kandić, gosp. Miloš Kandić, gđa Mirjana Kandić, gđa Slavojka Kandić i gosp. Draženko Zavišić (u daljem tekstu: „aplikanti“) u periodu između 12. jula 2006. i 19. februara 2010. godine.

2. Gosp. Nedeljka Brborovića, g. Milenka Brborovića i gđu Branislavku Brborović su zastupali gđa Radmila Plavšić i gosp. Ranko Vulić, advokati iz Banja Luke. Gosp. Draženko Zavišića je zastupao gosp. Đorđe Marić, advokat iz Banja Luke. Vladu Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: „Vlada“) zastupala je njena zastupnica gđa M. Mijić.

3. Ovaj slučaj se, kao *Čolić i drugi protiv Bosne i Hercegovine*, br: 1218/07 *et al.*, od 10. novembra 2009. godine i *Runić i drugi protiv Bosne i Hercegovine*, br: 28735/06 *et al.*, od 15 novembra 2011. godine, odnosi na neizvršenje pravosnažnih i izvršnih presuda domaćih sudova kojima su aplikantima dosuđena potraživanja ratne štete.

4. Dana 30. avgusta 2010. godine, predsjednik Četvrtog odjeljenja odlučio je da obavijesti Vladu o aplikacijama (br. 29760/06, 48249/07 i 4707/08) i dana 4. jula 2011. godine o aplikaciji (br. 17792/10). Također je odlučeno da se meritum i dopuštenost aplikacija razmatraju istovremeno (član 29. stav 1).

ČINJENICE

I. OKOLNOSTI SLUČAJA

5. Aplikatni žive u Bosni i Hercegovini.

6. Na temelju pet presuda različitih prvostepenih sudova (aplikacija br. 48249/07 odnosi se na neizvršenje dvije presude) od 22. januara 2003., 5. oktobra 1999., 25. juna 2002., 19. decembra 2000. i 11. januara 2000., koje su postale konačne 17. septembra 2003., 1. juna 2001., 6. decembra 2004., 22. februara 2001. i 7. aprila 2004. godine, Republici Srpskoj (entitetu Bosne i Hercegovine) je naloženo da, u periodu od 15 dana, aplikantima na ime ratne štete isplati slijedeće iznose u konvertibilnim markama (KM)¹ s zakonskom zateznom kamatom:

- (i) 5.555,25 KM na ime materijalne štete i 881 KM na ime troškova postupka gosp. Jovanu Janjiću;
- (ii) 1.500 KM na ime materijalne štete i 20.000 KM na ime nematerijalne štete Kandićima;
- (iii) 20.000 KM na ime nematerijalne štete, 400 KM na ime materijalne štete i 2.986,80 KM na ime troškova postupka Brborovićima (ovo je ukupan iznos dosuđen po domaćim presudama od 5. oktobra 1999. godine i 25. juna 2002. godine); i
- (iv) 28.500 KM na ime nematerijalne štete i 2.015 KM na ime troškova postupka gosp. Draženku Zavišiću.

7. Prvostepeni sud u Banja Luci je donio rješenja o izvršenju 27. avgusta 2001., 22. decembra 2006., 12. oktobra 2001. i 9. jula 2004. godine. U slučaju gosp. Jovana Janjića nije doneseno rješenje o izvršenju.

8. Aplikanti, osim gosp. Jovana Janjića, su se zbog neizvršenja presuda žalili Domu za ljudska prava ili Ustavnom sudu. Dana 8. marta 2006. Komisija za ljudska prava (pravni sljednik Doma za ljudska prava) je utvrdila povredu člana 6. Konvencije i člana 1. Protokola br. 1 u slučaju Brborovića. Dana 20. decembra 2005. i 26. juna 2007. godine Ustavni sud je odlučio na isti način kao u slučajevima Kandića i gosp. Draženka Zavišića. Aplikanti nisu tražili nadnade, ali čak i da jesu, njihovi zahtjevi bi najvjerojatnije bili odbijeni (vidjeti, na primjer odluke Ustavnog suda AP 774/04 od 20. decembra 2005. godine, tačka 438.; AP 557/05 od 12. aprila 2006. godine, tačka 195.; AP 1211/06 od 13. decembra 2007. godine tačka 79.; AP 244/08 od 8. decembra 2010. godine, tačka 37).

9. Nakon opsežne kampanje informiranja u kojoj su pojašnjene sve raspoložive mogućnosti izmirenja javnog duga Republike Srpske (što uključuje i dug proistekao iz presuda domaćih sudova) u periodu između 31. marta 2008. i 26. maja 2009. godine aplikatni su obavijestili nadležne vlasti

1. Konvertibilna marka koristi isti devizni kurs u odnosu na evro (EUR) kao i njemačka marka: EUR 1 = 1.95583. KM

da su suglasni da im se samo troškovi postupaka isplate u gotovom novcu, a glavni dug i zatezne kamate u obveznicama. Vlada je zatim izdala obveznice sa sljedećim datumima:

- (i) dana 7. oktobra 2010. za gosp. Jovana Janjića;
- (ii) dana 30. oktobra 2009. za gosp. Nedeljka Brborovića i gđu Branislavku Brborović (prema presudi od 25. juna 2002);
- (iii) dana 15. decembra 2008. za gđu Vojku Kandić, gosp. Miloša Kandića i gđu Mirjanu Kandić; te
- (iv) dana 30. oktobra 2009. za gosp. Draženka Zavišića.

10. Gđa Vojka Kandić, gosp. Miloš Kandić i gđa Mirjana Kandić su već prodali svoje obveznice na berzi.

11. Gosp. Nedeljku Brboroviću i gosp. Milenku Brboroviću nisu izdate obveznice na osnovu potraživanja po presudi od 5. oktobra 1999. godine.

II. RELEVANTNO DOMAĆE PRAVO I PRAKSA

12. Relevantno domaće pravo i praksa su navedeni u presudi *Čolić i drugi* (gore citiran, tačke 10-12) i *Runić i drugi* (gore citiran, tačka 11).

13. Dana 13. januara 2012. godine, stupio je na snagu Zakon o unutrašnjem dugu iz 2012. godine¹, ukidajući time Zakon o unutrašnjem dugu iz 2004². Što se tiče plaćanja ratne štete, on predviđa isto rješenje kao stari Zakon, uz izmjenu roka dospeljeća obveznica, koji je sada 13, umjesto 14 godina. Međutim, novi zakon je irelevantan za predmetni slučaj: u pogledu aplikanata kojima su izdate vladine obveznice, odredbe koje se primjenjuju su one iz Zakona o unutrašnjem dugu iz 2004. koji je bio na snazi u vrijeme kada su obveznice izdate; drugi aplikatni nisu prihvatili obveznice u zamjenu za isplatu u gotovini kao način izvršenja, tako da je novi Zakon također irelevantan.

PRAVO

14. Aplikanti su se žalili zbog neizvršenja pravosnažnih presuda kako je navedeno gore u tački 6. Sud je razmatrao slučaj prema članu 6. Konvencije i članu 1. Protokola br. 1.

Član 6. u relevantnom dijelu predviđa:

“Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza..., svako ima pravo na pravedno suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim, zakonom ustanovljenim sudom.”

1. Zakon o unutrašnjem dugu *Službeni glasnik Republike Srpske*, broj 1/12

2. Zakon o utvrđivanju i načinu izmirenja unutrašnjeg duga Republike Srpske, *Službeni glasnik Republike Srpske*, br: 63/04, 47/06, 68/07, 17/08, 64/08 i 34/09.

Član 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju glasi:

“Svako fizičko ili pravno lice ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uslovima predviđenim zakonom i opštim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utiču na pravo države da primjenjuje takve zakone koje smatra potrebnim da bi nadzirala korištenje imovine u skladu s opštim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni.”

I. SPAJANJE APLIKACIJA

15. Uzimajući u obzir zajedničku činjeničnu i pravnu pozadinu, Sud odlučuje da spoji ove četiri aplikacije prema Pravilu 42 stav 1 Pravila Suda.

II. NAVODNA POVREDA ČLANA 6. KONVENCIJE I ČLANA 1. PROTOKOLA br. 1 UZ KONVENCIJU

A. Dopuštenost

1. U odnosu na gđu Slavojku Kandić

16. U svom izjašnjenju od 9. decembra 2010. godine, Vlada je obavijestila Sud da je gđa Slavojka Kandić umrla. Ova je informacija je 16. februara 2011. godine bila poslana ostalim aplikantima iz aplikacije br. 4707/08, koji su njeni bliži rođaci. Oni tu činjenicu nisu osporili, niti su podnijeli zahtjev da nastave njen predmet. Pod takvim okolnostima, Sud zaključuje da više ne postoje razlozi za dalje razmatranje aplikacije br. 4707/08 u dijelu u kojem ju je podnijela gđa Slavojka Kandić, kako je propisano članom 37. stav 1 (c) Konvencije. Nadalje, Sud ne nalazi razloge opće prirode, kako je definirano članom 37. stav 1. *in fine*, koji bi zahtijevali dalje ispitivanje ovog dijela aplikacije na temelju tog člana (suprotno od navedenog vidjeti *Karner protiv Austrije*, br. 40016/98, tačke 20-28, ECHR 2003-IX). Stoga je odlučio brisati aplikaciju sa liste predmeta u dijelu u kojem ju je podnijela gđa Slavojka Kandić (vidi *Erol Direkçi i Ergül Direkçi protiv Turske* (odluke), br. 47826/99, 31. mart 2005. godine).

2. U pogledu neizvršenja presude od 5. oktobra 1999. godine (u odnosu na gosp. Nedeljka Brborovića i gosp. Milenka Brborovića)

17. Presudom od 5. oktobra 1999. godine Republici Srpskoj je naloženo da gosp. Nedeljku Brboroviću isplati 400 KM na ime materijalne štete i gosp. Milenku Brboroviću 4.000 KM na ime nematerijalne štete. Ta je presuda postala pravosnažna 27. avgusta 2001. godine. Ona nije izvršena do danas. Sud konstatuje da ova žalba nije očito neosnovana u smislu značenja

člana 35. stav 3. Konvencije niti je nedopustiva po bilo kom osnovu. Zbog toga ona mora biti proglašena dopuštenom.

3. U preostalom dijelu slučaja

18. Vlada je istakla da aplikanti više nisu mogli tvrditi da su žrtve u smislu člana 34. Konvencije nakon što su presude domaćih sudova izvršene djelomično u gotovini (troškovi postupka), a djelimično u vladinim obveznicama (glavni dug i pripadajuća zatezna kamata). Aplikanti su to osporili.

19. Sud podsjeća da je u svojoj vodećoj presudi o ovom pitanju (*Čolić i drugi*, gore citirana), utvrdio povredu člana 6. i člana 1. Protokola br. 1, bez obzira na činjenicu da su aplikantima u tom predmetu bile ponuđene vladine obveznice umjesto isplate u gotovini kao sredstva izvršenja. Tužena Vlada je u cijelosti izvršila u gotovini presude koje su bile predmet razmatranja u tom slučaju i preuzela na sebe obavezu da na isti način izvrši veći broj sličnih presuda (vidjeti *Momić i drugi protiv Bosne i Hercegovine* (odluke), br. 28730/06, 17. maj 2011. godine). Međutim, treba naglasiti da nijedan aplikant u tim predmetima, za razliku od aplikanata u ovom slučaju, nije prihvatio vladine obveznice. Ovaj slučaj se stoga mora razlikovati od prakse utvrđene u predmetu *Čolić i drugi*. Nadalje, uzimajući u obzir da su ovi aplikanti već prodali sve svoje obveznice ili dio njih na berzi, te da su im priznati troškovi postupka već isplaćeni u gotovini, Sud smatra da su sporne presude domaćih sudova izvršene.

20. Unatoč tome, Sud je oduvijek bio stava da odluka ili mjera donesena u korist aplikanta u načelu nije dovoljna da ga liši statusa žrtve izuzev ako su domaće vlasti priznale navodnu povredu prava i dosudile odgovarajuću i dovoljnu naknadu (vidjeti *Scordino protiv Italije* (br. 1) [GC], br. 36813/97, tačke 180. i 193., ECHR 2006-V). Jedna od odlika ove naknade je visina iznosa koji domaće vlasti dosude (vidjeti *Kudić protiv Bosne i Hercegovine*, br. 28971/05, tačka 17., presuda od 9. decembar 2008. godine). Iako domaće vlasti zaista jesu odmah priznale povredu prava koja se navodi u ovom kašnjenju u izvršenju presuda (vidjeti tačka 7. gore). Oni stoga i dalje mogu tvrditi da su žrtve u smislu člana 34. Konvencije u odnosu na period tokom kojeg nije došlo do izvršenja presuda (vidjeti *Dubenko protiv Ukrajine*, br. 74221/01, tačka 36, 11. januar 2005. godine). Sud dakle odbacuje prigovor Vlade. Sud dalje konstatuje da aplikacije nisu ni očigledno neosnovane u smislu člana 35. stav 3. (a) Konvencije, niti su nedopustive po bilo kom drugom osnovu. Stoga ih proglašava dopuštenim.

B. Meritum

3. 1. U pogledu neizvršenja presude od 5. oktobra 1999. godine (u odnosu na gosp. Nedeljka Brborovića i gosp. Milenka Brborovića)

21. Sud konstatuje da je ova žalba identična slučaju *Čolić i drugi* (gore citiran) u kojem je utvrdio povredu člana 6. Konvencije i člana 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju zbog neizvršenja pravosnažnih i izvršnih presuda domaćih sudova kojima su aplikantima dosuđena potraživanja ratne štete.

Sud ne nalazi nijedan razlog zašto bi odstupio od te prakse. Budući da pravosnažna presuda donesena u korist ovih aplikanata još uvijek nije izvršena, a situacija traje duže od deset godina (od dana kada je tužena država ratificirala Konvenciju), Sud zaključuje, iz istih razloga koji su navedeni u predmetu *Čolić i drugi* (gore citiran, tačka 15), da je došlo do povrede člana 6. Konvencije i člana 1. Protokola 1 uz Konvenciju u odnosu na ovog aplikanta.

2. U odnosu na ostatak predmeta

22. Sud konstatuje da je ovaj predmet u odnosu na ostale aplikante, identičan predmetu *Runić i drugi* (gore citiran) u kojem je utvrdio povredu člana 6. Konvencije i člana 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju. S obzirom na dužinu perioda neizvršenja presuda u ovom slučaju (između tri do sedam godina od dana kada je tužena država ratifikovala Konvenciju), nakon što je razmotrio sve okolnosti slučaja, Sud ne nalazi nijedan razlog za odstupanje od svoje ranije prakse.

Dakle, u odnosu na ove aplikante je došlo do povrede člana 6. Konvencije i člana 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju.

III PRIMJENA ČLANA 41. KONVENCIJE

23. Član 41. Konvencije glasi:

“Kada Sud utvrdi povredu Konvencije ili Protokola uz nju, a unutrašnje pravo visoke strane ugovornice u pitanju omogućava samo dijelomičnu odštetu, Sud će, ako je to potrebno, dosuditi pravičnu naknadu oštećenoj strani.”

A. Šteta

24. Brborovići i Kandići nisu podnijeli zahtjev za pravičnu naknadu. U skladu s tim, Sud smatra da nema povoda za dodjelu bilo kakvog iznosa po tom osnovu.

25. Međutim, potrebno je istaći da presuda kojom je ovaj Sud utvrdio povredu Konvencije ili njenih Protokola nameće tuženoj Vladi pravnu obavezu ne samo da zainteresovanim stranama isplati iznose određene na ime pravične naknade, nego i da pod nadzorom Komiteta ministara, utvrdi generalne, odnosno, individualne mjere koje će usvojiti u svoj pravni poredak kako bi se utvrđena povreda otklonila (vidi *Pralica protiv Bosne i Hercegovine*, br. 38945/05, tačka 19, 27. januar 2009. godine i vlasti

citirane u toj odluci). S obzirom na svoju odluku u ovom predmetu u odnosu na gospodu Nedeljka Brborovića i Milenka Brborovića, i bez prejudiciranja nekih drugih mjera koje se mogu smatrati nužnima, Sud smatra da tužena Vlada mora osigurati izvršenje pravosnažne presude od 5. oktobra 2001. godine donesene u njihovu korist (vidi *Jeličić protiv Bosne i Hercegovine*, br. 41183/02, tačka 53, ECHR 2006-XII i *Pejaković i drugi protiv Bosne i Hercegovine*, br. 337/04, 36022/04 i 45219/04, tačka 31., od 18. decembra 2007. godine).

26. Gosp. Jovan Janjić je podnio zahtjev za pravičnu naknadu dva mjeseca nakon isteka roka koji je postavio Sud. Ipak, Sud će preispitati njegov zahtjev ukoliko se ispostavi da je kašnjenje aplikanta bilo opravdano (kasno dostavljanje pisma Suda). Aplikant je potraživao 26.870,42 eura na ime materijalne štete (za uništeno motorno vozilo zajedno sa zakonskim kamatama). Vlada smatra da je zahtjev neopravdan jer je materijalna šteta na ime tog vozila već dosuđena aplikantu na temelju pravosnažne presude od 22. januara 2003. godine, čije izvršenje je on tražio pred Sudom. Sud se slaže s Vladom i stoga odbija njegov zahtjev.

27. Konačno, gosp. Draženko Zavišić potražuje 2.000 eura na ime nematerijalne štete. Vlada smatra da je iznos previsok. Sud smatra da je aplikant pretrpio određene nematerijalne gubitke koji poizilaze iz povrede Konvencije koja je utvrđena u ovom slučaju. Vršeci pravičnu procjenu prema članu 41. Konvencije, te imajući u vidu iznose dosuđene u slučaju *Čolić i drugi* (gore citiran, tačka 21), Sud dosuđuje aplikantu iznos od 1.500 eura na ime nematerijalne štete, plus sve takse koje se mogu zaračunati na taj iznos.

B. Troškovi i izdaci

28. Gosp. Jovan Janjić je potraživao 450,63 eura za troškove i izdatke koji su nastali pred domaćim sudovima. Drugi aplikanti nisu tražili nikakve troškove i izdatke postupka.

23. Vlada smatra da je traženi iznos previsok.

30. Prema sudskoj praksi, aplikanti imaju pravo na naknadu troškova i izdataka samo ako se pokaže da su isti doista nastali, da su bili neophodni i da su u razumnim iznosima. To znači, aplikant ih mora platiti, ili mora biti obavezan da ih plati, na temelju zakonske ili ugovorne obaveze, i oni moraju biti neizbježni kako bi se ostvarilo utvrđivanje povrede ili kako bi se ostvarila naknada. Sud zahtijeva račune s nabrojanim stavkama i fakture koje su dovoljno detaljne kako bi omogućile da se utvrdi da li su gore navedeni zahtjevi ispunjeni. U predmetnom slučaju, s obzirom da nikakvi računi niti fakture nisu bile podneseni od strane aplikanta, Sud odbija zahtjev za naknadu troškova i izdataka postupka.

C. Zatezna kamata

24. Sud smatra primjerenim da se zatezna kamata treba bazirati na najnižoj kreditnoj stopi Evropske centralne banke, koja treba biti uvećana za tri procentna boda.

IZ NAVEDENIH RAZLOGA, SUD JEDNOGLASNO

1. *Odlučuje* da spoji aplikacije;
2. *Odlučuje* da aplikaciju br. 4707/08 briše sa svoje liste predmeta u odnosu na gđu Slavojku Kandić;
3. *Proglašava* aplikaciju br. 4707/08 u odnosu na gđu Vojku Kandić, gosp. Miloša Kandića i gđu Mirjanu Kandić, te ostale tri aplikacije dopuštenim;
4. *Presuđuje* da je došlo do povrede člana 6. Konvencije i člana 1. Protokola br. uz Konvenciju zbog kašnjenja u izvršenju pravosnažnih domaćih presuda u odnosu na gosp. Jovana Janjića, gosp. Nedeljka Brborovića, gđe Branislavke Brborović, gđe Vojke Kandić, gosp. Miloša Kandića, gđe Mirjane Kandić i gosp. Draženka Zavišića;
5. *Presuđuje* da je došlo do povrede člana 6. Konvencije i člana 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju zbog neizvršenja pravosnažne domaće presude donesene u korist gosp. Nedeljka Brborovića i g. Milenka Brborovića;
6. *Presuđuje* da tužena država treba:
 - (a) da osigura izvršenje domaće presude od 5. oktobra 1999. godine u korist gosp. Nedeljka Brborovića i gosp. Milenka Brborovića u roku od tri mjeseca; i
 - (b) da gosp. Draženku Zavišiću, u roku od tri mjeseca, isplati iznos od 1.500 eura (hiljaduipetsto eura), plus sve takse koje se mogu zaračunavati na ime nematerijalne štete, pretvoren u konvertibilne marke po kursu primjenjivom na dan isplate;
 - (c) da će se nakon isteka gore navedenog perioda od tri mjeseca, sve do isplate, plaćati obična kamata na navedeni iznos po stopi jednakoj najnižoj kreditnoj stopi Evropske centralne banke za period neizmirenja, uvećane za tri procentna boda.

7. *Odbacuje* preostali dio zahtjeva aplikanata za pravičnu naknadu.

Sastavljeno na engleskom jeziku i objavljeno u pisanoj formi dana 15. januara 2013. godine, u skladu s Pravilom 77 st. 2 i 3 Pravila Suda.

Fatoş Aracı
zamjenik registrara

George Nicolaou
predsjednik